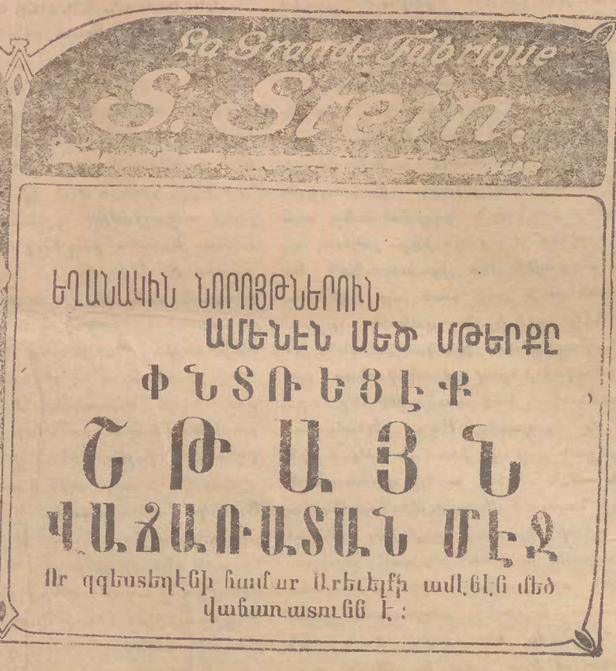

26րդ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 7121   11 ՅՈՒՆԻՍ 1909   ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ   24 Juin 1909   26me année   No. 7121

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

Բաժանորդագրութեան Պայմանները
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղշ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 105 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره كین بویاجیان
درسعادت غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԱՆՋԱՏՈՂԱԿԱՆ ԵՆՔ, ՀԱՅԱՋԻ՞ՆՉ ԵՆ

Մեր ներկայ յուսահատ վիճակին գըլխաւոր պատճառը սա համոզումն է թէ՝ նոր ըէժիմն ալ, համիտականին պէս, կը հետեւի «հայաջինջ քաղաքականութեան» մը, ուստի հին ու նոր ըէժիմներուն մէջ տարբերութիւն չի կայ և ինչպէս անցեալին՝ ներկային մէջն ալ կամաց կամաց բնաջինջ ըլլալու դատապարտուած ենք։

Ճշմարի՞տ է մեր այս համոզումը. իրա՞ւ է որ Երիտասարդ Թուրքերը իբրեւ քաղաքական ուղղութիւն ընդունած են Հայերը տակաւ առ տակաւ ջարդելու ծրագիրը։

Յուլիս տասնըմէկի պատմական օրէն ի վեր մեր Թուրք հայրենակիցներուն բռնած ընթացքը մեզի իրաւունք չի տար այդպիսի դժոխային ծրագիր մը վերագրել իրենց, մանաւանդ երբ միտք բերենք առջի օրերուն մէջ Հայերու մասին ցոյց տրուած խանդավառ վերաբերումը, եղբայրակցելու, արիւնոտ անցեալը մոռցընել տալու համար իրենց թափած ջանքերը։

Կեղծի՞ք էին բոլոր ատոնք. իրենց թեւերը դէպի մեզի կարկառած էին յատագոյն կերպո՞վ խեղդելու համար մեր կոկորդները. ես չեմ հաւատար ատոր։ Ընդհակառակը կը կարծեմ որ մեր առջի օրերու եղբայրակցութիւնը, երկու կողմէն ալ, բոլորանուէր սրտով, անվերապահ ու անկեղծ էր։

Բայց կարելի է ըսել որ մեղրալուսինը երկար չտեւեց, կամաց կամաց կասկածը բոյն դրաւ սրտերու մէջ, անհասկացողութիւններ, սիրտկոտրուքներ պատահեցան և ի վերջոյ սկսանք իրարու ծուռ նայիլ։

Այս նոր կացութեան ստեղծուելուն մէջ, պէտք է խոստովանինք, մենք ալ այնքա՛ն պատասխանատու ենք որքան մեր Թուրք հայրենակիցները։ Բայց երբ անկեղծօրէն իրարու միտք հասկնանք, առանց կասկածի կրկին իրարու մօտենալ փորձենք, պիտի տեսնենք թէ երկու կողմէն ալ հակառակութիւնները երեւակայական, մակերեւութային են և մեր փոխադարձ կասկածանքները բոլորովին անհիմն են։

Թուրքերը մեզի կ՚ըսեն.— «Դուք անջատողական գաղափարներ ունիք, մեզի հետ ապրիլ չէք ուզեր, ձեր միութիւնը երեւանց է և միշտ կը ջանաք օտար պետութիւններու պաշտպանութեան դիմել։»

Իսկ մենք կ՚ըսենք.— «Հակառակ ձեր խոստումներուն և բարեկամական ցոյցերուն, դուք մեզի թշնամի կը նկատէք և կը ջանաք, Ապտիւլ Համիտի պէս, բնաջինջ ընել մեզի։»

Արդ, քանի տարիէ ի վեր մեր սկսած յեղափոխական շարժումը երբեք անկախ Հայաստան մը կազմելու յիմարական նպատակը չէ ունեցած։ Առաջին օրէն մեր պահանջումը եղած է կեանքի, ինչքի և պատւոյ ապահովութիւն, այսինքն քիչ շատ քաղաքակիրթ երկրի մը բնակիչներուն տարրական իրաւունքները։ Երբ ատենք մերժուեցան մեզի, երբ համիտական հալածանքներն ու կոտորածները անտանելի դարձուցին մեր վիճակը, երբ Թուրք տարրին բռնակալութեան հանդէպ ցոյց տուած ոչխարային համակերպութիւնը ա՛լ մեզ համոզեց թէ յոյս չի կար Թուրքիոյ ընդհանուր բարեկարգութենէն, այն ատեն միայն, բոլորովին յուսահատ, փորձեցինք օտար պետութեանց ապաւինիլ և եթէ կարելի էր, միջամտութիւն մը յառաջ բերել. և ասիկա իբրեւ յուսեգոյն միջոց մը մեր կեանքի ապահովութեանը համար։

Այս միջոցին էր ահա՛ որ Թուրքիոյ վերազարթնումը տեղի ունեցաւ անակնկալ արագութեամբ մը և բռնակալութեան տապալումը ազատական ըէժիմը հաստատուեցաւ երկրին մէջ։ Մեր քսան տարուան պայքարին յաղթանակն էր ասիկա, մեր միակ բաղձանքը, մեր միակ իտէալը։ Եւ ինչպէ՞ս կարելի էր որ խանդավառութեամբ, անկեղծօրէն, ամբողջ սրտով չփարէինք անոր։ Եւ, իրաւցնէ, Օսմ. պետութիւնը կազմող բազմաթիւ ժողովուրդներուն մէջ Հայերն էին ամէնէն աւելի, և նոյն իսկ Թուրքերէն աւելի, որ ցնծութեամբ տօնեցին նոր ըէժիմը և ուխտեցին հաւատարիմ մնալ անոր։

Այս ամէնը գիտնալով հանդերձ մեզ իբրեւ անջատողական գաղափարի ծառայողներ ամբաստանելը պարզապէս անուղղամտութիւն էր, չըսելու համար աւելի ծանր բառ մը։

Իսկ մեր կասկածանքը թէ Երիտասարդ-Թուրքերն ալ հայաջինջ քաղաքականութեան կը հետեւին, ո՞ր աստիճան հաւանական կրնայ ըլլալ։ Ինչպէս վերը ըսի, ես իմ մասիս երբեք չեմ կրնար հաւատալ այդպիսի հրէշային բանի մը և շատ դիւրին պիտի ըլլար ջրել այդ աղիտաւոր գաղափարը հայ միտքերէն եթէ Կիլիկիոյ ահռելի ջարդը պատահած չըլլար։

—Բայց այդ ջարդը, պիտի ըսեն Երիտասարդ-Թուրքերը, մեր գործը չէ, մեր իշխանութեան մէկ վայրկենական խաւարումին ատենը տեղի ունեցած է, մեր կամքին բոլորովին հակառակ։

Այս յայտարարութեան անկեղծութեանը եւս կրնանք հաւատալ և պէտք է որ հաւատանք ազատական ըէժիմի պատւոյն համար։

Եւ սակայն կէտ մը կայ որ ամէնէն հաշտարար բարի կամեցողութիւնները կը շփոթէ և՝ ակամայ՝ միտքերը կը պղտորէ. այն է կառավարութեան բռնած ընթացքը ջարդէն յետոյ, երբ յաղթական ազատարար բանակին Կ. Պոլիս մտնելուն ու Ապտիւլ Համիտի տապալումովը Երիտասարդ Թուրքիան իր զօրութեան և prestigeին գագաթնակէտը հասաւ։ Այն երկաթէ ձեռքը որ այնքա՛ն խստութեամբ ու այնքա՛ն ալ արդարօրէն պատժեց մայրաքաղաքին ըէաքսիոնէրական շարժումը պատասխանատուները, ինչո՞ւ յանկարծ թուլցաւ, փափուկ դարձաւ, երբ կարգը եկաւ պատժելու Կիլիկիոյ ջարդերուն պատասխանատուները և մասնակիցները։

Ժողովուրդը որ ընդհանրապէս իր դատումներուն մէջ simpliste է և ուղղամիտ, այսպէս կը տրամաբանէ.

—Պոլսոյ զինուորական ապստամբութեան միջոցին միայն քանի մը տասնեակ մարդիկ սպաննուեցան և ասոր համար յիսունէ աւելի մարդ կախուեցան և հարիւրաւորներ թիարան կամ բերդարգելութեան դատապարտուեցան գրեթէ քսան օրուան կարճ միջոցի մը մէջ. արդ ինչպէ՞ս կ՚ըլլայ որ Կիլիկիոյ մէջ ԵՐԵՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐ ՀԱՅ կը ջարդուին ամենավայրագ պարագաներու մէջ և մինչեւ հիմակ հազիւ քանի յանցաւորներ կը պատժուին, որոնց կէսն ալ Հայ են։

Այս ցաւոտ, աչքառու իրողութիւնը, պէտք է խոստովանիլ, մեր խղճմտանքը տակնուվրայ ընելու իրաւունք կուտայ։ Արդարութիւնը եթէ գործ դրուէր այնպէս ինչպէս գործադրուեցաւ Կ. Պոլսոյ մէջ, Կիլիկիոյ հայկական ջարդերը սգաւոր ու այրած սիրտով մը պիտի անցնէինք Ապտիւլ Համիտի հաշւոյն և բոլորանուէր անկեղծութեամբ կրկին պիտի փարէինք մեր Թուրք հայրենակիցներուն։

—Բայց արդարութիւնը տակաւին իր գործը չէ աւարտած Ատանայի մէջ, պիտի առարկուի գուցէ։

Ուրեմն սպասենք։

Անգիր է սակայն գիտնալ թէ տիրող նոր կառավարութեան թոյլ ընթացքը Ատանայի ջարդը կազմակերպողներուն մասին, որոշ փա՛ստ մըն է իր հայաջինջ քաղաքականութիւնը ապացուցող, թէ տարբեր պատճառներ կան ատոր համար։

Այս հարցը կրնանք ուրիշ յօդուածի մը նիւթ ընել։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՏԻԳՐԻՍԻ ԱՓԵՐԷՆ

Գաղափարի զինուոր մը, Ընկեր Շահպազ Տիգրանակերտի մէջ.— Իր բանախօսութիւնները.— Իգական սեռին շարժումը.— Ցնցումներու պէտքը.— Թատերասիրաց ներկայացումը.— Հանգանակութեանց արդիւնքն ու շարունակութիւնը.— Ձմռան դէպքերն եւ շրջականերուն կացութիւնը.— Հասարակաց կարծիքն՝ օրուան կացութեան հանդէպ։

Տիգրանակերտ, 26 մայիս

Միջոցէ մը ի վեր հոս կը գտնուի Դաշնակցական և Արեւելքի թղթակից՝ Ընկեր Բարսեղ Շահպազ, գաղափարի ճշմարիտ զինուոր մը, իր վառվռուն խօսուածքէն ու շարժումներէն մինչեւ մտադարձ ճամբորդի սեղմ հագուստները։ Իր առաջին բանախօսութիւնն տուաւ Ս. Կիր. Մայր եկեղեցւոյ մէջ, 23 մայիսի շաբաթ օրը, կանացի ժողովի մը մէջ, «կանանց դիրքն ու դերն» ունենալով նիւթ։ Յաջորդ օրը, կիրակի, երեք Թուրք ազատամիտ ընկերներու հետ դարձեալ հոն գալով, ներկայ գտնուեցան «Ուսումն. Ընկ.» Լսարանի ժողովին։ Իրենցմէ Հէմիտ պէյի հայրենաշունչ ատենախօսութենէն յետոյ, ոտքի ելաւ Ընկեր Շահպազ ու խիստ կարճ յանկարծաբանութեան մը մէջ խտացուց իր յորդ զգացումներն ու մտածումները, շեշտելով «Ազատութեան պահպանումն և ամրապնդումը»։ Տարիներէ ի վեր, օրաթերթ Ծաղիկի խմբագրութեան օրերէն, ծանօթ էր արդէն Շահպազի սիրուն գրիչը։ Բայց հիմա, շա՛տ աւելի յորդառատ լեզու մը ի յայտ կուգայ իր հրապարակախօսութեանց մէջ։ Երանի՜ թէ շաբաթ օրուան իր մէկ ժամէ աւելի տեւած բանախօսութեան ունկնդիր իգական բազմութեան գէթ մեծամասնութիւնը լաւ ըմբռնելու մտաւորական վիճակին մէջ ըլլար. բայց վերջապէս, մինչեւ մէկ աստիճան, ազդեցութիւնն ընդհանուր եղաւ. դուրս ելլող կիները նոր արտայայտութիւն մը ունէին անխտիր։ Իսկ յաջորդ օրուան կարճ ու կուռ երկու խօսքը, ներկայ երկսեռ խուռն բազմութեան մէջ՝ ճշմարիտ յայտնութիւն մը եղաւ շատերու համար։ Շահպազ իր միտքն ու սիրտը ծրարեց այդ խօսքերուն մէջ, գրական մաքուր շարայարութեամբ մը կապակցուած, որ հետեւելի օրինակ մը կրնայ ըլլալ բոլոր այն սարէն-ձորէն բանախօսողներուն, որոնց արդէն իսկ աղքատ գաղափարները կը ցրուին աննպատակ, ու անվերջ նախադասութեանց չարքերը բանի կը խռնուին՝ քերականօրէն անհաշտ իրարու։

⁂ Վերջերս աւելի ուրախութեամբ հաղորդած եմ արդէն թէ տեղւոյս իգական սեռն ալ մտաւորական կեանքի նշաններ ցոյց տալ սկսած է։ Արդարեւ, հետեւելով արական ձեռնարկներուն, տեղւոյս կիներն և օրիորդներն ալ իրենց «Ուսումնասէր» ընկերութիւնն ու զանազան խմբակցութիւններն ունեցած են, 1908 ընկ. չեն սկսեալ, Նախաձեռնութեամբ կարգ մը բանիմաց «ուէր»ներու։ Շարժում մը կա՛յ մէջերնին, և աս ալ բան մըն է վերջապէս։ Բայց անցեալի լճացումն ո՛րքան թանձր, այնքան գլխակնացուցիչ եղած է կանանց աշխարհին մէջ, որ, ափսո՛ս, այդ շարժումները չե՛ն բաւեր բակայլել։ Ցնցումներ հարկ են, սթափեցնելու համար տեղւոյս իգական սեռը, լիովին բերելու սա՛ առողջ գիտակցութեան թէ կանացի կեանքը սահմանափակելու չէ սոսկ ննջարանին ու խոհանոցին մէջ, թէ կինը լոկ առողջապահական տարր մը, գեզօր մը չէ ընտանիքին։ Ցնցումներ հարկ են, Տիգրանակերտի իգական սեռին մէջէն արմատախիլ ընելու համար ծոյլութեան, սրբեցութեան և երկրամոլութեան ու շռայլութեան քառասնակ ունակութիւնները։ Ասոնք չեն տեսնուիր շատ մը ուրիշ գաւառներու մէջ։ Տիգրանակերտցի կինը, իբրեւ մայր, երբեք լաւ դաստիարակ մը չէ եղած, և վարժարանաց արդիւնքը կէս առ կէս կը զոհուի միշտ այս անպատեհութեան։ Ան չէ եղած նաեւ տնային ու տնտեսագէտ, զի իր մտաւորական մակարդակը հազիւ ամենատարրական ըմբռնողութենէն իսկ վար կը մնայ։ Արական սեռին համար պէտք եղածէն շատ աւելի հերքիւլեան ճիգեր հարկ են, դուրս հանելու համար տեղւոյս կանանց աշխարհն իր խաւարակուռ նախապաշարումներէն, սովորութիւններէն ու թուլութիւններէն։ Տիգրանակերտցի կինը, իր տան չորս պատերուն մէջ, իր անտրամաբան ու չզգացմուն քմահաճոյքներով կատարեալ բռնակալ մըն է դարձած հանդէպ լծակցին և ամէնուն, ու տունէն դուրս, պերճանքի ցուցադրող մը միայն, որուն շրթունքները կը շարժին անդադար, կա՛մ բամբասելու համար, կամ ալ քովին սրուակը ծծելու և կամ միշտ պահեստի սեխի կուտովը զբաղելու համար գէթ։ Բոլոր ասոնք մաքրագործելու, ջնջելու համար, բարձրագոյն իտէալներու և ազնուական հաճոյքներու չա՛տ զօրաւոր հոսանք մը հարկ է ներարկել իգական աշխարհին մէջ. ուստի յայտնի է թէ՝ Նախաձեռնարկ խիստ փոքրաթիւ բանիմաց կիներն և օրիորդները ո՛րքան բազմապահանջ ու ծանրակիր գործ մըն է որ ստանձնած են անձնուիրաբար։ Իբրեւ սրտանց բաղձացող իրենց յաջողութեան, ես պիտի առաջարկէի որ երկսեռ գործակցութիւն մը գոյացնէր, թեթեւցնելու համար իրենց ուսերուն վրայ ծանրացող անհամեմատ բեռը, և հնարաւորելու համար վերերեւումը ճշմարիտ հա՛յ կնոջ։

⁂ 24 Մայիս, կիրակի իրիկուն, Ներկայացուեցաւ յաւէտ ողբացեալ և գերազանցօրէն ինքնատիպ, անյաջորդ քերթողթատերագրին Պետրոս Դուրեանի «Սեւ Հողեր»ը, Նախաձեռնութեամբ Թատրասիրաց խումբին։ Սահմանադր. շրջանին մէջ, «Սանդուխտ կոյս»էն վերջ, ասիկա երկրորդ ներկայացումն է տեղւոյս մէջ։ Սկսնակի այս փորձերը բնականաբար զերծ չեն կրնար ըլլալ նախնական թերութիւններէ, որոնք կրնան, սակայն, սրբագրուիլ հետզհետէ։ Աւելորդ է շեշտել այս ճիւղին կրթիչ կարեւորութիւնը։ Ուստի սրտանց կը մաղթենք յարատեւութիւն և յաջողութիւն՝ ձեռնարկուներուն։

⁂ Նախորդիւս ծանուցած, ի նպաստ Կիլիկիոյ աղէտեալներուն չարունակուող հանգանակութիւնները, երկու սեռերուն մէջ ալ, այս շաբթէ գլուխ կը վերջանայ։ Ցարդ հաւաքուած 350 օսմ. ոսկի ղրկուած

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (7)

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՑ

Ռ.

Աշխարհաբար Աստուածաշունչն էր։ Օրին մէկը անծանօթ մը գիւղն եկած էր, իշու վրայ հեծած, հետն ալ պայուսակ մը։ Տէրտէրը փնտռելով՝ մէկտեղ նստեր խօսեր էին։ Այցելուն աստուածավախ մէկը կ՚երեւար, անուշ լեզու։ Երբ պիտի մեկնէր պայուսակը բացաւ, մէջէն գիրք մը հանեց ու տէրտէրին նուիրեց։ Վրան «Աստուածաշունչ» գրուած էր. քահանան գիրքը պագաւ ու ճակտին դրաւ։ Աստուածաշունչին անունը լսած էր, երեսը տեսած չէր։ Մարդը քանի մը հատ ալ ձգել ուզեց, բայց տէրտէրը անօգուտ համարեց զանոնք ընդունիլ. կարդալ գիտցող ուրիշ ոչ ոք կար։ Մարդը մեկնելու ելաւ. տէրտէրն ալ հիւրին կ՚ընկերանար։ Ճամբան հանդիպեցան խումբ մը գեղացիներու, որոնք տէրտէրին «օրհնեա՛» ըսին ու քովէն ալ բաժնուեցին։ Ասիկա օտարական ըլլալով իրենց ուշադրութիւնը գրաւեց. Խումբին մէջէն մէկը մարդուն դէմքը յիշել կը թուէր. ուշի ուշով երկար նայեցաւ, ու մէկէն ի մէկ գոչեց.

—Պատուելի, դուն հոս ի՞նչ բան ունիս։

Քանի մը շաբաթ առաջ քաղաքը անոր հանդիպած էր, կռուի մը ատեն, որուն ինքն ալ միջամտելով՝ մէկ երկու բռունցք ալ պատուելիին գլխուն ինք իջեցուցած էր։

—Հո՞ս ալ Տիրոջը խօսքին համար եկեր ես, հա՞, շարունակեց։ Ու տէրտէրին դառնալով պոռաց.

—Տէրտէր, աս մարդը բողոք է. դուն ասոր հետ ի՞նչ բան ունիս։

Տէրտէրը շուարած, սկսաւ երեսը խաչակնքել, «հալին մեղք, հալածին դեւք» աղաղակելով։ Ամբողջ մարմինը կը դողար։ Գեղացիները պատուելիին վրայ թափեցան և սկսան ծեծել։ Մարդուկը հազիւ թէ կրցաւ իշուն վրայ նետուիլ ու փախչիլ, պայուսակը հոն թողլով։ Քիչ ետքը բոլոր գեղը հաւաքուելով՝ կրակ վառեցին ու գրքերը այրեցին։ Տէր Թադէոս տուն վազեց։ Մէկուն չէր ըսած, թէ ողջակիզուածներէն հատ մը փրկուած էր։ Ինքն ալ զայն անմիջապէս պիտի զոհէր։ Կրակին տալէն առաջ, մէյ մը աչքէ անցընելու փորձութիւնը ունեցաւ։ Բռնուեցաւ։ Ադամ, Եւա, Կայէն, Աբէլ, Նոյ Նահապետ, Յովսէփ Գեղեցիկ անունները լսած էր, բայց ինչ ըլլալնին մանրամասնօրէն չէր գիտեր։ Խարոյկը միւս օրուան պահեց։ Միւս օրն ալ ձեռքը առաջ չգնաց։ Կը նզովէր բողոքը, կը լափէր գիրքը։

—Գիտութեան ծառն ալ ասանկ եղած ըլլալու է, կ՚ըսէր ինքնիրեն։ Ան Եւան ալ ինծի պէս մէյ մը բռնուեցաւ։ Վաղը աս գիրքը այրեմ ազատիմ, ես ալ չպատժուիմ։

Միւս օրը՝ «Աստծու ողորմութիւնը մեծ է» ըսելով, այրումը յաջորդ օրուան կը ձգէր։ Ձգձգումը հասաւ մինչեւ այն օրը, որ ուրիշին ալ մեղքի պատճառ եղաւ։ Առաջին թափով այրեց լմնցուց, խղճմտանքի խայթէն ազատեցաւ։ Խղճի թեթեւացում մը որ սրտին շատ ծանր եկաւ։

⁂

Գաբրիէլը միտքը դրաւ այդ Աստուածաշունչէն քաղաքը փնտռել, բայց խուզարկութիւնները զգուշաւորութեամբ ընելու հարկը զգալով։ Տէրտէրին ընթացքը իրեն ենթադրել կուտար, թէ «տակը բան մը ըլլալու է»։ Սակայն ի՞նչ։ Ո և է ենթադրութիւն չէր կրնար ընել։ Գարնան յաճախ քաղաք կ՚երթար։ Տէրտէրներն ու վարժապետները իրեն ծանօթ էին, ինչպէս և դպրոցին վարժապետները որոնցմէն լրագիր կ՚առնէր կը կարդար։ Անոնց ճարպիկօրէն հարցումներ ըրաւ Աստուածաշունչին վրայ։ «Հոս չկայ, կ՚ըսէին, շատ սուղ է։ Վանքը հատ մը ըլլալու է, բայց ձեռագիր է, դուրս չեն հաներ, մարդու ցոյց չեն տար»։ Աստուածաշունչ ըսելով ամէնքն ալ գրաբառը կը հասկընային։

Վարժապետներէն մէկուն՝ Արշամին՝ մասնաւոր համակրանք կը զգար։ Օր մը երբ մէկտեղ կ՚երթային, անրկայ արմուկովը Գաբրիէլը մշտեց, քովերնուն ճիւպպէլի մարդ մը անցած ատեն։

—Ձեր գեղը ծեծ կերած մարդը աս է, ըսաւ։

—Բողո՞քը, հարցուց դողալով։

—Նոյն ինքն, պատասխանեց վարժապետը ծիծաղով։ Արշամ Պոլսեցի էր ու ազատամիտ, բայց պաշտօնը զինքը խոհեմութեան կը պարտաւորէր։ Գաբրիէլը քաղքէն չըլլալուն՝ վարժապետը կը համարձակէր իր ժպիտը բոլորովին չզսպել, ու նաեւ քանի մըն ալ խօսք ըսել։

—Մարդուն գրքերն ալ այրեր են եղեր, աւելցուց հեգնօրէն։

—Այո՛, բողոքի գրքեր են, էրեր են։

—Է, բողոքի գիրքը ինչ է, գիտե՞ս։

—Բողոքի գիրքը՝ բողոքի գիրք է, ինչ պիտի ըլլայ որ։ Կարդացողը դժոխք կ՚երթայ։

Այս գեղջկական պարզամտութիւնը շատ զուարճացուց Պոլսեցի միւսին, որ բողոքի գրքերէն այլապէս տարբեր ընթերցանութիւններով պարապած էր, առանց դէպի դժոխք ուղեւորութեան մը երկիւղին։

—Ան բողոքի գիրք ըսածնին Աստուածաշունչն է, ըսաւ ընկերոջը։

Տղուն շունչը բռնուեցաւ «Աստուածաշունչ» անունը լսելուն։ Անոյշ կորսուած սիրելիի մը հետքը կարծես մէկէն ի մէկ գտած ըլլար։ Բայց միտքը կը մթագնէր երբ վարժապետը «Աստուածաշունչ» ու «բողոք» բառերը իրարու կը կցէր։ Հրեշտակն ու սատանան մէկ կրնա՞ն ըլլալ։

—Բողոքները Աստուածաշունչ կ՚ունենա՞ն, հարցուց շուարած։

Վարժապետը խնդաց։

—Ինչո՞ւ չունենան։ Անոնք ալ քրիստոնեայ չե՞ն մի, ըսաւ։

—Քրիստոնեա՞յ մի։ Վարժապետ, վրաս կը խնդա՞ս։ Պահք ու ծոմ չբռնողը ընտո՞ր քրիստոնեայ կ՚ըլլայ, ընդդիմաբանեց Գաբօն։

Արշամ չուզեց աւելի առաջ երթալով խեղճ տղան բոլորովին գայթակղեցնել։ Գիտէր որ գեղացի միամիտը մէկէն ի մէկ պիտի չկրնար իր գաղափարներէն բան մը հասկնալ, առանց նախապատրաստութեան։

Ու գուցէ, դուրսը շատախօսութեամբը իր գլխուն փորձանք մըն ալ բերէր։

(Շարունակելի)

է Ազգ. Պատրիարքարան. 50 ոսկիի նոր գումար մը ալ գոյանալու վրայ է: Ասոնց հետ հաշուելով նաեւ արդէն ծանուցուած և ղրկուած հասոյթը սինեմաթօկրաֆի ներկայացման, ըսել է թէ մօտաւորապէս 500 ոսկիի գումարով մը մխիթարուած կ'ըլլայ Տիգրանակերտցին՝ Կիլիկիոյ մեր դժբախտ եղբայրներուն ու քոյրերուն աղէտը թեթեւցնելու նուիրական գործին. ինչ որ ցոյց կուտայ թէ պարտականութեան գիտակցութիւնն ու զոհողութեան ոգին մեռած չէ՛ մեր մէջ:

⁂ Զնքուշի դէպքերուն հետեւանքով, այս շաբթու սկիզբները տեղս ժամանած են տեղւոյն վանահայրական փոխանորդ Տ. Եղիա վրդ., բողոքականաց երէց պատ. Արմենակ Սիմոնեան և կաթոլիկ վարդապետ մը, իրենց պատկանած համայնքներուն կողմէ դիմումներ ընելու համար կառավարութեան մօտ: Կողոպտուած են ո՛չ միայն Զնքուշի վանքն, այլ և գիւղաքաղաքին խանութները: Շաբաթներով՝ քիւրտ խուժանէն պաշարման ենթարկուած է Զնքուշ, և այժմ հազիւ կրցած է շունչ առնել, կառավարութեան կողմէ խուժանը ցրուած ու պարագլուխները ձերբակալուած ու հոս փոխադրուած ըլլալով: Հարկ կա՞յ շեշտել, թէ ասոնք ամենախի՛ստ պատիժներու ենթարկուելու են, որպէսզի խաղաղին նահանգիս շրջականերն, ուր կացութիւնը նո՛յնն է:

⁂ «Սահմանադրութիւնը երիտասարդներո՛ւն միայն ձեռնտու եղաւ», կ'ուզէր հասկցնել անցեալ օր ժողովուրդի պարզ զաւակ մը, ակնարկելով երիտասարդաց յարաճուն ձեռնարկներուն. մինչ ատանցմէ դուրս՝ կեանքը նո՛յնն է ամէն կողմ: Վերի ծանուցուածներն ալ չե՞ն հաստատեր ասիկա: «Սպասել և յուսալ», սակայն:

ԼԵՒՈՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆԱՏԱՇՐՋԱՆ

99րդ նիստ, 10 յունիս 1909

Երեսփ. Ժողովին ատեանը երէկ բացուեցաւ ժամ $3^1/_2$ին Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ: Ներկայ էր նաեւ ելմտական նախարարը: Ատենական գործողութեանց կատարումէն ետքը կարդացուեցաւ եպարքոսական պաշտօնագիր մը, որ երեք օրինագիծեր կը ղրկէր՝ վաւերացուելու համար: Ասոնց մէկը կը վերաբերի Րումէլիի երկաթուղիներու Ընկերութեան հետ կնքուած պայմանագրութեան՝ Պուլկարիայէն առնուած 42 միլիոն ֆր.էն նոյն Ընկերութեան տրուելիք գումարին համար. երկրորդը՝ ազատութեան բանակէն մեռնողներու այրիներուն և որբերուն տրուելիք արտասովոր թոշակներուն. երրորդը մարդահամարի ու անցագրի նոր կանոնագիրներուն: Ասոնք յղուեցան ձեռնհաս յանձնաժողովներուն: Կարդացուեցաւ ներքին գործոց նախարարութեան մէկ պաշտօնագիրը, որով կը ղրկէր Սահմանադրութեան հռչակումէն ետքը Մանասդըրի մէջ պուլկար. քոմիթէներու կողմէ կատարուած ըլլալը իմաց տրուած արարքներու հանդէպ անոր ունեցած օրինական հետապնդումներու արդիւնքը և չձերբակալուածներուն ձերբակալուած չըլլալու պատճառները պարունակող տեղեկագիրները՝ նոյն նահանգին կողմէ ղրկուած: Ժողովը որոշեց պահել այդ գրութիւնները, որպէս զի փափաքող երեսփոխանները կարենան տեսնել՝ տեղեկութիւն ստանալու համար: Յետոյ ձեռք առնուեցաւ ելմտացոյցը: Պուսխօ էֆ. ելմտացոյցի պատրաստութեան մասին կարգ մը դիտողութիւններ ընելէ ետքը, ըսաւ.— «Մենք՝ այս տարի ելմտացոյց մը չէ որ կը պատրաստենք, միայն վէրքերնիս բանալով կը տեսնենք, առանց զանոնք դարմանելու: Չեմ գիտեր թէ այս վիճակին մէջ ի՛նչպէս մեր ծննդավայրը պիտի վերադառնանք: Պէտք պիտի ըլլայ որ մածուն քսենք երեսնիս, որպէս զի չամչնանք»: Ապա սկսաւ ելմտացոյցի օրինագիծին յօդուածներուն առանձին վիճաբանութիւնը: Ուղղակի տուրքերէն կալուածական տուրքերը առանց դիտողութեան ընդունուեցան: Ձեռք առնուեցան «Դէմէթթու»ի տուրքերը: Եէմէնի երեսփոխան Թահիր Րէճէպ էֆ. դիտողութիւն ըրաւ այդ տուրքերուն ստորաբաժանումներուն համար, որոնցմէ 800,000 ղրշ չի գանձուիր կը կատարուի Եէմէնի նահանգին մէջ. պահանջեց ջնջել զանոնք: Տեղեկաբեր Ճավիտ պէյ պատասխանեց թէ օրինագիծին մէջ տրամադրութիւն մը կայ յառաջիկայ տարի անպատճառ ջնջելու համար: Խօսք առաւ Թոքատի երեսփոխան Իսմայիլ փաշա և յիշելով առջի օրուան այն խոստումը թէ ելմտական նախարարը ձեռնարկներ պիտի ընէ, որպէս զի օտարականներն ալ «Դէմէթթու»ի տուրք վճարեն, ըսաւ.— «Երէկ գիշեր գոհ սիրտով քնացայ. ասկէ վերջը ո՛չ միայն օսմ. հպատակները, այլ օտարականներն ալ «Դէմէթթու»ի տուրք պիտի վճարեն»: Իսմայիլ փաշա տնտեսական օրէնքին վրայ ալ խօսեցաւ և պահանջեց որ արհեստաւորները նոյն տուրքին չենթարկուին. «Դէմէթթու»ի տուրքը նոյնութեամբ ընդունուելէ և զինուորական տուրքին վիճաբանութիւնն ալ ելմտական նախարարին պահանջումով յետաձգուելէ ետքը, ձեռք առնուեցաւ ճամբաներու շինութեան աշխատելու փոխարէն առնուող տուրքի խնդիրը: Րիզա փաշա բողոքեց Պրուսայի նահանգին համար այդ տուրքը քսան ղրուշ սահմանուելուն դէմ և ըսաւ թէ նոյն որոշումը եթէ անփոփոխ մնայ, իր ընտրական շրջանակին՝ Աֆիոն Գարահիսարի ժողովրդեան ամենքն ալ պիտի ուզեն կցուիլ չոքալայ Գոնիայի նահանգին, որուն նոյն տուրքը տասերկու ղրուշ է: Եէմէնի երեսփոխան Ասըմ-Պէյ-Համիտ Զէհրավի էֆ. ալ դիտողութիւն ըրաւ այդ տուրքը նահանգներու մէջ տարբեր քանակութիւններով սահմանուելուն դէմ. պահանջեց որ ընդհանուր կերպով 16 կամ 12 ղրուշ ըլլայ: Տեղեկաբեր Ճավիտ պէյ պատասխանեց թէ օսմ. երկիրներու ամէն կողմերը գործաւորներու օրականները միեւնոյն քանակութեամբ չեն, որով ուղիղ պիտի չըլլայ նոյն տուրքին համար ընդհանուր քանակութիւն մը սահմանել: Յայտարարեց թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը այդ մասին օրինագիծ մը կը պատրաստէ. ուստի մինչեւ որ այդ օրինագիծը չքննուի, տուրքին քանակութեան նկատմամբ բան մը պիտի չկրնայ ըսուիլ: Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, ճամբաներու շինութեան աշխատելու փոխարէն սահմանուած տուրքն ալ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ: Ոչխարներու, ուղտերու, գոմէշներու եւայլն տուրքերու մասին շատ մը երեսփոխաններ խօսք ուզեցին: Մէճտի էֆ. առաջարկեց Գարասիի գաւառէն առնուած ոչխարի տուրքը 5էն $3^1/_2$ի զեղչել: Ճավիտ պէյ պատասխանեց թէ այս տարի այդ տուրքը արդէն գանձուած ըլլալով վիճաբանութեան տեղի չկայ: Թէ՛ նոյն տուրքերը և թէ ծխախոտի ու մետաքսի տասանորդները նոյնութեամբ ընդունուեցան: Մասնաւորներու անտառներէն առնուած տուրքին համար Իսմայիլ Սըտգը էֆ. պահանջեց ջնջել զայն, ըսելով որ երբ ժողովրդեան առտուընէ մինչեւ իրիկուն աշխատելով իր պէտքերուն համար կտրած փայտէն տուրք առնուի, աղքատին հոգին առնելու հաւասար բան մը պիտի ըլլայ: Այդ մասին վիճաբանութիւնները յետաձգուեցան, անտառներու և հանքերու նախարարէն պէտք եղած բացատրութիւնները ստանալու համար: Հանքերու տուրքին նկատմամբ ալ Էօմէր էֆ. պահանջեց ջնջել զաճի տուրքը որ միայն Կեսարիոյ մէջ կը գանձուի: Ճավիտ պէյ պատասխանեց թէ այդ տուրքը քարահանքերու տուրքերուն մէջ է, որով ջնջուիլը ուղիղ պիտի չըլլայ: Հանքի տուրքն ալ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ: Միանգամայն նոյնութեամբ ընդունուեցան «Մէնաֆի»ի, կրթական, «վագֆ»ի, դրոշմաթուղթի, զանազան դատարաններու, անցագրի, «ֆէրաղ»ի ու «ինթիքալ»ի, արձանագրութեան եւայլն տուրքերը: Յետոյ ձեռք առնուեցան անուղղակի տուրքերը: Ոգելից ըմպելիներու տուրքը, որ երկրին բնական հարստութեանց աղբիւրներէն մէկին՝ այգեգործութեան կը վերաբերի, վիճաբանութեան առարկայ եղաւ: Էմրուլլահ էֆ. ըսաւ թէ դուրսէն բերուած ալքոլներէ ոգելից ըմպելիներու պատրաստութիւնը արգիլելով և կամ օտար ալքոլներէ պատրաստուած ոգելից ըմպելիները ներքին ծանր մաքսի մը ենթարկելով, այգեգործութիւնը պէտք է պաշտպանել: Ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ այդ մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարուին, թէ Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը դուրսէն եկած ալքոլները այն տեսակ վիճակի մը կը վերածէ որոնցմէ կարելի չըլլայ ոգելից ըմպելի պատրաստել և թէ նախարարութիւնն ալ այդ մասին միջոցներ ձեռք կ'առնէ: Այտընի երեսփոխան Իսմայիլ Սըտգը էֆ. ըսաւ թէ Իզմիրի ընդհանուր ժողովը շատ մտածած էր այդ խնդրոյն վրայ. որոշուած էր որ 800,000 կենդինարէն աւելի խաղող չարտածուի. նոյն իսկ այգեգործներն ալ ատոր հաւանած էին, սակայն Բ. Դուռը, որուն տեղեկագրուեցաւ խնդիրը, մերժեց՝ տնտեսագիտական պայմաններու անհամապատասխան նկատելով: Երեսփոխանը յարեց թէ Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը անկարելի նկատած էր ջնջել տեղական ոգելից ըմպելիներէն առնուող տուրքը. եթէ այդ տուրքը չջնջուի և կամ վար դնելու դրութիւնը առաջ չտարուի, Այտընի նահանգին խաղողներուն օխան, որ 70 փարայի ապրանք կ'ըլլայ, քսան փարայի ալ չի կրնար ծախուիլ: Զօհրապ էֆ. ալ յայտարարեց թէ միակ միջոց մը կայ, որ է օտար երկիրներէն բերուած ալքոլներէ ոգելից ըմպելիներու պատրաստութիւնը արգիլել և ատոր համար փութով օրինագիծ մը պահանջել կառավարութենէն: Այդ տուրքը ընդունուեցաւ, պայմանով որ ելմտական նախարարութիւնը այդ մասին կանոնագիր մը ղրկէ:

Ատենը պահ մը փակուելով, ժամ 6ին վերստին բացուեցաւ: Ելմտական նախարարը Նախարարաց Խորհուրդին գացած ըլլալով, ելմտացոյցի վիճաբանութիւնը յետաձգուեցաւ և ուրիշ խնդիրներ ձեռք առնուեցան: Ժողովը վաւերացուց Տիարպէքիրի երեսփոխան Բիրինճիզատէ Ֆէյզի էֆ.ի ընտրական տեղեկագիրը: Կարդացուեցաւ աղերսագիրներու յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը՝ Պէտրխան ընտանիքէն Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ բանտարկուած Ալի Շամիլ փաշան, Ապտիւրրէզզաք պէյը ու Պէտրխան պէյը, իրենց քաղաքական յանցանաց ընդհանուր ներումէն օգտուելու մասին: Եպարքոսին մէկ պաշտօնագիրը կ'ըսէր թէ Նախարարաց Խորհուրդը նկատած է որ ասոնք քաղաքական ոճիրէ զատ պարզ ոճրի համար ալ դատապարտուած ըլլալով չեն կրնար ազատ արձակուիլ: Աղերսագիրներու յանձնաժողովն ալ կ'ըսէր թէ Նախարարաց Խորհուրդին որոշումը իբրեւ բացարձակ վճիռ չի կրնար ընդունուիլ և թէ դատական նախարարութիւնը յայտարարած է որ անոնք կրնան օգտուիլ ընդհանուր ներումէն. ուստի ուղիղ չէ որ ատոնք արդարութենէն չօգտուին: Խնդիրը յղուեցաւ դատական յանձնաժողովին: Կարդացուեցաւ Թաղապետութեանց ընդհանուր ժողովին մէկ գիրը որ, ըսելով թէ ելմտական նախարարութիւնը ընդհանուր ելմտացոյցին մէջ անցուցած է Կ. Պոլսոյ Թաղապետական կանոնագրին 63րդ յօդուածին մէջ նշանակուած հասոյթներէն մէկ մասը, կը խնդրէր՝ «բաղանդ»ի և «օքդրուա»ի (ներքին մաքս) հասոյթները ընդհանուր ելմտացոյցէն հանել՝ քաղաքին բարեզարդութեանը յատկացուելու համար. նաեւ կամուրջներու և կաղարաններու հասոյթները Թաղապետութեանց թողուլ: Զօհրապ էֆ.ի առաջարկութեամբ խնդիրը յղուեցաւ ելմտացոյցի յանձնաժողովին: Ժողովը որոշեց որ Գարասօ էֆ. ալ Ատանա երթայ՝ հոն գտնուող միւս երեսփոխաններուն միանալու համար: Ապա ձեռք առնուեցաւ հասոյթներու գանձման կանոնագիրը, որուն 15, 16, 17 ու 18րդ յօդուածները նոյնութեամբ ընդունուեցան: 14րդ յօդուածը ջնջուեցաւ, վասն զի անոր տրամադրութիւնները արդէն նշանակուած են 4րդ յօդուածին մէջ: Այդ կանոնագրին կիրառմանը վերաբերեալ կանոնագրին նկատմամբ Միւնիֆ պէյ ըսաւ թէ Երեսփ. Ժողովին մէջ չի կրնար վիճաբանութեան ենթարկուիլ, վասն զի Ժողովը միայն օրէնքները վաւերացնելու պաշտօնը ունի: Յանձնաժողովին նախագահը յայտարարեց թէ ելմտական նախարարին պահանջումով նկատողութեան առնուած էր: Ժողովը որոշեց վիճաբանութեան ենթարկել, որով Ա. յօդուածը կարդացուեցաւ: Այդ յօդուածը կը վերաբերի նահանգներու համար կարգուելիք գանձման տնօրէններու և պաշտօնեաներու: Երեսփոխաններէ ոմանք առաջարկեցին ջնջել նոյն յօդուածը, ըսելով որ այդ նպատակով մասնաւոր պաշտօնեաներ կարգելու պէտք չկայ: Ժողովը որոշեց յետաձգել վիճաբանութիւնները՝ ելմտական նախարարին տեսութիւնները իմանալու համար: Յետոյ ատեանը փակուեցաւ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Բ. Դրան և պաշտպան տէրութեանց միջեւ կարծիքի փոխանակութիւններ կը կատարուին: Առջի օր ներքին ու արտաքին գործոց նախարարները եւ Մահմուտ Շեվքէթ փաշա Եպարքոսին հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցան Կրետէի խնդրի մասին, որ յուսալի է թէ օսմ. պահանջներուն համաձայն լուծուի: Սապահ, ստոյգ աղբիւրէ առած տեղեկութեանց նայելով, կ'ըսէ թէ Հելլէնները շատ վերապահութիւն ցոյց կուտան Կրետէի խնդրին մէջ, ինչ որ կը դիւրացնէ խնդրին լուծումը:

—Թրիպունայի Կրետէի թղթակիցը կը հաւաստէ թէ միջազգային զօրքերը յուլիս 28ին պիտի մեկնին կղզիէն:

— Ռուս կառավարութիւնը մինչեւ հիմա ոեւէ պատասխան չէ տուած միջազգային զօրքերը կղզիէն հեռացնելու մասին եղած առաջարկին: Սակայն կը յուսացուի որ ռուս կառավարութիւնը շատ չպիտի երկարաձգէ իր պատասխանը:

—Բարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ տիրող կարծիքին համաձայն, Անգլիոյ պնդումով, միջազգային զօրքերը յուլիս 27ին պիտի քաշուին կղզիէն: Ֆրանսա և Իտալիա համամիտ են Անգլիոյ առաջարկին, բայց Ռուսիա պատասխան մը չէ տուած դեռ:

— Յունաստանի պահեստի զօրքերը զէնքի տակ կը կոչուին և կարգ մը զինուորական պատրաստութիւններ կը տեսնուին, բայց Սապահ կը հերքէ այդ լուրը, իր ստացած արժանահաւատ տեղեկութեանց համաձայն: Առջի օր Ղալաթիոյ Սակարանին մէջ զրոյց կը շրջէր թէ յեղափոխութիւն մը ծագեր է Աթէնքի մէջ ընդդէմ Գէորգիոս Թագաւորին, սակայն պաշտօնապէս չէ հաստատուած այդ լուրը:

— Նափոլիի մէջ հրատարակուող Իլ Մաթինօ լրագրին խմբագիր և Բարիզի Մաթէնի ծանօթ թղթակից Պ. Անթոնիօ Սքարֆօլիօ, որուն զգայացունց նկարագրութիւնը Ատանայի ջարդին վրայ, այնքան աղմուկ հանեց, սա կարծիքը կը յայտնէ Կրետէի մասին. «Տեսայ որ քանի տարիէ ի վեր ոեւէ փոփոխութիւն չէ եղած Կրետէի մէջ: Օսմ. գերիշխանութեան վերջ գտնիլը, երկու-երեք յեղափոխութիւն, Եւրոպայի կողմէ երեք տարիէ ի վեր տիրող կէս գրաւումը չեն բարւոքած կղզիին վիճակը: Միեւնոյն քաղաքական ոգին է որ կը կրծէ կը հատցնէ զայն, և արգելք կ'ըլլայ գէթ քայլ մը առնելու դէպի առաջ, դէպի կատարելութիւն և յառաջդիմութիւն: Կղզիին մէջ չէ կարելի գտնել մէկ քիլոմէթր իսկ երկաթուղի, և ոչ ալ գեղեցիկ նաւահանգիստ մը. դպրոցները աչքառու առաւելութիւն մը չունին: Եւրոպայի պաշտպանութեան տակ գտնուող կղզիին ինքնօրէն վարչութիւնն ալ Թուրքիոյ վարչութենէն աւելի բան մը չէ կրցած ընել:» Պ. Անթոնիօ Սքարֆօլիօ կը յարէ թէ Թուրքերը վստահ են որ դիւրաւ պիտի կրնան յաղթութիւն շահիլ՝ Կրետէի վրայ իրենց վեհապետական իրաւունքները պաշտպանելու համար: Այս առթիւ թղթակիցը իբր արտակարգ բան մը չի նկատեր ապատարար 10-15,000 հոգինոց բանակի մը մուտքը անպաշտպան քաղաքի մը մէջ: Թղթակիցը կ'ըսէ թէ Թուրք նոր վարչութիւնը չպիտի կրնայ գոհացնել երկրին զանազան ցեղերը, քանի որ իսլամ ժողովրդեան մէկ հինգերորդը յետադիմական է, Հայերը իրենց կրած յարձակումներուն պատճառաւ շատ յուսահատ են, իսկ Հրեաները նիւթապէս մեծ կարեւորութիւն չունին. ուստի պուլկարական ազդեցութեան վտանգին հանդէպ հելլէնական բաղձանքներուն հետեւելով, Թուրքերը կղզիին վրայ իրենց երեւակայական իրաւունքները մէկ սնանկ ազգի փոխարէն իսկ չպիտի զոհեն, կ'եզրակացնէ թղթակիցը: Սապահ հեգնօրէն դիտել կուտայ թէ երազի մը արդիւնք է թղթակցին գրածը: Այսօրուան միւս թուրք թերթերն ալ զայրոյթով և հեգնութեամբ առաջ կը բերեն Մաթէնի թղթակցին խօսքերը, զոր թրքատեաց կը նկատեն և իր թղթակցութիւններն ալ Թուրքերուն համար նախատական:

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ.— Տ. Եռաքիմ Պատրիարքը Ֆէնէրի Խառն ժողովին հաղորդեց Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի հետ ունեցած տեսակցութիւնը: Ատոր վրայ՝ երկար վիճաբանութիւն կատարուեցաւ: Պատրիարքը յայտարարեց թէ պատճառաբանեալ հրաժարական պիտի տայ: Այդ առաջարկը մերժուեցաւ: Որոշուեցաւ թագրիր մը յղել Եպարքոսին, բողոքելով Այվալըքի, Քասնտիի, Տրամայի, Սէրուինիլէցայի միջադէպերու և Պատրիարքարանի վերաբերեալ ուրիշ խնդիրներու մասին: Նախարարաց Խորհուրդի երէկի նիստին մէջ նկատի առնուեցաւ այդ թագրիրը, որով կը յայտնուէր թէ Տ. Եռաքիմ Պատրիարք հրաժարական տուած էր կարգ մը խնդիրներու պատճառաւ, բայց չէր ընդունուած հրաժարականը: Նախարարները երկարօրէն խորհրդակցեցան այդ մասին:

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Եէնի Կազէդա կ'իմանայ թէ օսմ. նաւատորմը մինչեւ յունիսի վերջերը Մարմարայի մէջ ռազմափորձեր պիտի ընէ և յետոյ Վոսփորի նեղուցին մէջ նաւային զօրահանդէս մը պիտի կատարէ:

ՅԱՆՑԱՆՔ բերդարգելութեան դատապարտուած են գնդապետ Ֆուատ, Մէարիֆի նախկին պաշտօնեայ Մէհմէտ Շէրիֆ, Կ. Պոլսոյ մէջ կրօնական ուսանող Ահմէտ: Իսկ հինգ տարուան աքսորի՝ Ատանայի մէջ պաշտօնանկ եղած Թրնովացի Ահմէտ Թօփճէր: Ասոնց պատիժները վաւերացնող կայս. Իրատէն ելած է: Անտոն Կէօչէ օղլուի վէրքը աղէկցած չըլլալուն, տակաւին յետաձգուած է իր աքսորումը:

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալի օգնական անուանուեցաւ Էշրէֆ էֆ., որ ցարդ փոխանորդաբար կը վարէր այդ պաշտօնը: Պաղչէ և Սիսի գայմագամներն ալ իրենց պաշտօնները փոխանակեցին:

ՆՈՐ ԴՐԱՄՆԵՐ.— Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով, աւրուած արծաթ դրամները հրապարակէն վերցուելով, անոնց տեղ նորեր պիտի պատրաստուին:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ քննեց անպաշտօն վիճակի ամսաթոշակներու օրինագիծը և որոշեց ղրկել Երեսփ. Ժողովին:

ՀԱՄԻՏԻ ՊԱՐՏՔԵՐԸ.— Ապտ-իւլ-Համիտին երկաթագործ Պ. Աքիլէ Մայինարի ամսական 3500 ղրուշէն անվճար մնացած իր ամսաթոշակները կը պահանջէ ձեռնհաս իշխանութենէն: Պարտիզպան Պ. Ռոմէօ Աքանգիաթի հինգ անվճար ամսաթոշակները կը պահանջէ՝ 11,000 ղրուշ. նաեւ 34 տարուան ծառայութեանը փոխարէն վարձատրութիւն մը:

ՏԻՄԻԴՐԻ ՏԻՄԻԴՐԻԱՏԻ.— Անցեալ հինգշաբթի, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Ղալաթիոյ մաքսատան Սալոնին մէջ իբրեւ կասկածելի ձերբակալուած էր Տիմիդրի Տիմիդրիատի անուն անձ մը՝ Կրետէ ուղեւորելու միջոցին: Վրայէն գտնուած էին Էթնիքի Էթէրիայի պատկանիլը և երկու ամսուան մէջ Թուրքիոյ շատ մը տեղերը այցելած ըլլալը հաստատող գրութիւններ: Իգդամ կ'ըսէ թէ ատոր մասին կատարուած քննութեամբ հաստատուեր է որ խռովարար մըն է, որով նախնական քննութեան տեղեկագիրները, երէկ, նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազին կողմէ յանձնուեր են զինուորական ատեանին:

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց պաշտօնատան մէջ կատարուած բանակցութիւնները, Նաւային մեծ ընկերութեան մը մասին, աւարտեցան: Մախսուսէի և Կրզինէրու գիծերը այդ ընկերութեան պիտի յանձնուին: Եթէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ ու Պասրայի համար պարտաւորիչ կերպով շոգենաւային երթեւեկութիւն հաստատէ, օսմ. բոլոր ծովեզերքներուն համար մենաշնորհ պիտի ստանայ: Վարչական Խորհուրդին նախագահը և անդամներուն կէսը օսմանցի պիտի ըլլան:

ԵԸԼՏԸԶԻ պարտէզին մէջ «պիւֆէ» մը պիտի հաստատուի երկու հարիւր ոսկի վարձքով:

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Պէրլինէր Թակէպլադ Լոնտոնէն լուր առած է թէ Սուլթանին և Զարին միջեւ տեսակցութիւն մը հաւանական կը նկատուի: Բեդերսպուրկի իրազեկ շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Նիքոլա կայսրը, Իտալիա ուղեւորելէ ետքը, Կ. Պոլիս գալով այցելութիւն պիտի տայ Սուլթանին: Զարը յետոյ Լիվատիա պիտի ուղեւորի: Սուլթանն ալ յետոյ փոխադարձ այցելութեան պիտի երթայ:

ՍՈՒԼԹԱՆԸ երեք հարիւր ոսկի պարգեւեց Հէրէքէի գործարանին գործաւորներուն:

ՇԷՅԽ-ՈՒԼ-ԻՍԼԱՄԸ, երէկ, Սուլթանին ներկայացաւ:

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը վաղը Պէշիկթաշի Սինան Փաշա մզկիթին մէջ պիտի կատարուի:

ՆԵՍԱՐԻՈՅ զօրաբաժնին հրամանատար կարգուեցաւ Տանիալ փաշա:

ԱՔՍՈՐ.—Երէկ, Հաճի Տավուտ Ընկերութեան մէկ շոգենաւով դէպ ի Իզմիր և Միտիլլի ճամբայ ելան 24 րէաքսիօնէրներ, որոնց մէջ կը գտնուէին Նաքիբ փաշա, Խալիս էֆ. և նախորդ հրացանակրապետ Թահիր փաշա:

ՋԱՐԴ ՊԵՍԱՐԱՊԻՈՅ ՄԷՋ.—Երէկ, Պուքրէշէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Պեսարապիոյ կարգ մը քաղաքներուն մէջ հարիւրաւոր Հրեաներ ջարդուած են: Մարդասպաններուն ձեռքէն ազատուածները լեռները փախեր են և սահմանագլուխը կ'անցնին՝ Ռումանիա մտնելու համար:

ԱՅՎԱԼԸՔ.— Միթիլլէէն Օսմ. Լոյսի հետեւեալ տեղեկութիւնները կը գրեն Այվալըքի մասին.—Օսմ. կառավարութիւնը շատ աղէկ ըրաւ պաշարման վիճակի տակ առնելով Այվալըքը և Մոսքոնիսին որոնք Թուրքիոյ մաքսանենգներուն բոյնն են՝ զէնքի, ռազմանիւթի, վառօդի, ուժանակի և ծխախոտի մասին: Այվալըք և Մոսքոնիսի մէկ տարուան մէջ 30,000 օքա վառօդ, 5-6000 Կրա հրացան, 1000-1500 Մարթինի, 2000-2500 րէվոլվէր, 100,000 փամփուշտ, 10-15,000 ծրար ուժանակ և 300,000 օխա ծխախոտ կը ներմուծէին: Սահմանադրութեան հաստատուելէն ի վեր զէնքերու մաքսանենգութիւնը կրկնապատկուած է: Փոքր Ասիոյ բնակիչներուն ձեռքը գտնուած արգիլուած զէնքերուն $85^0/_0$ Այվալըք-Մոսքոնիսի ճամբով փախցուած է: Չերքէս, Ապղազ և Կիւրճի գաղթականներ, որոնք մաքսանենգութեամբ կ'զբաղին, գրաստներով կ'երթան կ'առնեն այդ նիւթերը և կը տանին կը ծախեն Անատոլուի հիւսիսային նահանգները: Այվալըքի մէջ ծխախոտի մաքսանենգութեան վրայ գաղափար մը տալու համար, կը բաւէ ըսել թէ 400 կիներ և աղջիկներ կ'զբաղին փախցուած սիկառէթներ շինելու և կտրուած ծխախոտները օխանոց ծրարներու մէջ դնելու, ծախելու համար: Յետոյ, այդ ծրարները ցամաքի և ծովու ճամբով կը ղրկուին աշխարհիս ամէն կողմերը ի վնաս Ռէժիին և ելմտական գանձին: Այժմ, 1500 զինուորներ կեդրոնացած են Այվալըք-Մոսքոնիսի մէջ, խուզարկութիւններ կատարելու և երեւան հանելու համար զէնքի և ծխախոտի թագստոցները։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ Բլուրին վրայ կանգնելի յիշատակարանին յատակագիծը պատրաստելու համար մրցում մը բացուած էր ճարտարապետներու միջև։ Առաջին մրցանակը շահած է Մուզաֆֆէր էֆ., իսկ Բ. մրցանակը հայազգի Թէրզեան էֆ.։

ՄԱՆԿԱՏԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ.— Լա Բէտիաթրի ան Թիւրքիի 5րդ պրակը հրատարակուեցաւ հետևեալ պարունակութեամբ.— Մայիս ամսոյ առողջապահական վիճակը.— Սքարլաթին և նոր չիճուկի կիրառումը.— Կապուտ հազ. և ալերի չիճուկի կիրառումը.— Երիտասարդ աղջիկներու միզանցքի բորբոքումը, Ծընողաց խրատներ.— Որ տարիքին տղան պէտք է քալէ.— Սառի գործածութիւնը Պոլսոյ մէջ։

ԹԵԱՏՐՈՆ տը Բառիի մէջ այս գիշեր ժամ 2ին օսմ. ազգային ամաթէօռներու թատերախումբը պիտի ներկայացնէ ԶԱՎԱԼԼԸ ՉՕՃՈՒՔը։ Նաև Վարիեթէի քոնսէր խուլին։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղիին 22րդ շաբաթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեթրի այսպէս է.— Հայտար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեթր) 10,499 ֆր., անցեալ տարիէն 1,150 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 103 պակաս։ Էսքիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեթր) 4,392, անցեալ տարիէն 1,765 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 1,447 պակաս։

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՊՍԻԷՆ

3% տոկոսաւոր պարտաթուղթեր

Վիճակահանութիւն 1909 յունիս 15ի 1886ի փոխառութիւն.— 301րդ վիճակահանութիւն

306,154 թիւը 50,000 ֆր. կը շահի։

Հետևեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

12302	49800	136040	210416	270521
13976	50530	160852	213654	351701
24154	87854	161623	260029	363042
31998	103849	169090	263163	376381
48054	111280	200354	264477	376794

1903ի փոխառութիւն. 80րդ վիճակահանութիւն

797,267 թիւը 50,000 ֆր. կը շահի։

Հետևեալ 25 թիւերը 1000ական ֆր. կը շահին.

402963	448906	597147	629265	713928
412092	455559	603405	659894	721635
424564	535220	619256	676028	739701
428542	539199	621140	677192	752994
438331	561491	623473	709229	776832

Վճարումները պիտի կատարուին Յուլիս 1էն սկսեալ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Ազգ. Ժողովի վաղուան նիստին հրաւիրագրին մէջ Նորընտիր Պատրիարքը մասնաւորապէս կը շեշտէ 71 թիւին վրայ և կը խնդրէ երեսփոխաններէն որ հաճին անպատճառ ներկայ գտնուիլ՝ այդ օրինական մեծամասնութիւնը ունենալու համար։ Չեմ գիտեր թէ այս հրաւէրը ի՞նչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ մեր ազգ. երեսփոխաններուն խղճին ու պարտաճանաչութեան զգացումին վրայ. գուցէ նորէն 69ին վրայ մնանք և Ազգ. Ժողովը հարկադրուի դիւանական գործողութիւններով զբաղիլ և ապարդիւն բանակցութիւններով ժամանակ անցընել։ Կը նշանակէ թէ մեր ազգային գործերուն անկերպարանութիւնը կը սկսի նոյն իսկ վերին Ժողովէն և կը տարածուի ստորճանապար ամէն խորհուրդներու և մարմիններու գործելու եղանակին վրայ։ Պզտիկ ակնարկ մը նետելով Ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ օրակարգին վրայ, պիտի տեսնէք որ այդ օրակարգը իր մէջ կը պարունակէ խնդիրներ որոնք անցեալ օգոստոսէն ի վեր հոն են, անխախտ, ու կ'երթան ու կուգան, օրակարգէ օրակարգ անցնելով, յաւերժանալով, գրեթէ անմահանալով։ Մասնաւորապէս հնութեան դրոշմ կը կրեն Նախկին Պատրիարքին դէմ եղած ամբաստանութեանց և Կեդրոնական վարժարանի խնդիրները։ Քանի մը Պատրիարքներ, տեղապահներ նստան ելան, և Նախորդ Պատրիարքը Նախկին Պատրիարք եղաւ, և տակաւին այդ խնդիրը երեսփ. սեղաններուն վրայ կը ձգձգուի։ Կեդրոնական վարժարանը իր տարեշրջանը լմնցուց, քննութիւնները կատարուելու վրայ են, նոր տնօրէն մը կարգուեցաւ, և տակաւին Կեդրոնական վարժարանի խնդիր մը կայ Ազգ. Ժողովոյ օրակարգին վրայ։ Խօսքը չեմ ուզեր ընել Թրքահայերուն բաղձանքներուն կաթողիկոսին ներկայացուելուն խնդիրին, որ այս ընթացքով պիտի կրնայ մրցիլ կեդրոնական և Նախկին Պատրիարքի խնդիրներուն հետ։ Ձգձգում, ձգձգում, յաւիտենական ձգձգում։ Եւ ասիկա հակառակ անոր որ մէկ կողմէ ի նկատի առնելով յուզեալ խնդիրներուն առատութիւնը և կնճռոտութիւնը և միւս կողմէ ազգային ներկայ տագնապալի կացութիւնը, Ազգ. Ժողովը ամէն ժամանակէ աւելի արագ, գործօն և հոգածու ըլլալու էր ազգին բազմապիսի ցաւերուն դարմանմանը համար։ Ու պէտք չէ քաշուինք յայտարարելէ թէ ազգային մեր պատուական երեսփոխաններուն քով՝ շատ մը բաներու մէջ՝ ամէնէն աւելի կը պակսին լրջութիւնը և կացութեան իրական ըմբռնումը։ Ոչինչ բանակռիւներով ժամավաճառ ըլլալ և անձնական հակառակութեանց մարտավայր մը դարձնել Ազգ. Խորհրդարանը այնքան ցաւալի իրականութիւն մըն է որքան ամէն առնէ աւելի դառնագոյն է ամբողջ հայութեան գրութիւնը։ Ասիկա ի՞նչպէս պիտի կրնանք ըմբռնել մենք։ Եւ երևակայել որ դեռ ո՜րքան խնդիրներ կան՝ օրակարգին մէջ գտնուածներէն դուրս, և որոնք անկասկած շատ աւելի կարևոր են քան նոյն իսկ հոն գտնուածները, որ կը մնան արտաքոյ հոգածութեան ազգ. Երեսփ. Ժողովոյ։ Ողբալի բան մը չէ՞ որ ամբողջ պոլսահայութեան մէջ չգտնուին 71 հատ պարտաճանաչ մարդեր, որ ուրբաթէ ուրբաթ երեք չորս ժամ զոհեն ազգին սիրուն համար, պահ մը մէկ կողմ դնելով իրենց անձնական շահերուն հովուութիւնը, մանաւանդ երբ մտածենք թէ ամբողջ ազգին շահերուն ապահովութեանը հետ սերտօրէն կապուած է իւրաքանչիւր Հայու անձնական շահուն պահպանութիւնը։

Շատ նշանակալից է նոր պատրիարքին կողմէ ստորագրուած առաջին հրաւէրին այդ ձևը՝ ուղղուած ազգ. երեսփոխաններուն։ Տարօրինակ անփափկանկատութիւն մը — չըսեմ անքաղաքավարութիւն մը — պիտի ըլլար Դուրեան Սրբազանին այդ հրաւէրին բացասականօրէն, կամ բացակայութեամբ պատասխանել։ Օրակարգը, որ ա՛լ հոտեցաւ փտեցաւ, մէկ երկու նիստի մէջ լմննալու վերնալու է մէջտեղէն, որպէս զի նոր և շատ աւելի կարևոր օրակարգներ գան շարուիլ Երեսփ. Ժողովոյ սեղանին վրայ։ Վաղուան նիստին մէջ՝ օրակարգին վրայ կեցող խնդիրները կարգաւ քննելէ առաջ, ընդհանուրին վրայ ակնարկ մը նետելու է, աւելորդները կամ անկարևորները յապաւելու և պարզելու համար օրակարգը։ Օրինակի համար մէյ մը սա Կեդրոնական վարժարանի խնդիրը ինքնին կարելի է փակուած համարել, խնամակալութեան կողմէ նոր տնօրէնի մը անուանումը ի նկատի ունենալով։ Ուրիշ քանի մը հատեր կան, տեղեկագիր ատենապետաց դիւանին՝ Օսմ. Խորհրդարանին մատուցանելի յիշատակագրի մասին, և ընտրութիւն Կրօն. Ժողովոյ երեք անդամոց, որ մէկ, նոյնիսկ կէս նիստի մէջ կը կարգադրուին, կը լմննան։ Վերջապէս սա ա՛լ ծթռած օրակարգը վերցուցէք մէջտեղէն. կարևորագոյն խնդիրներ զանց կ'առնուին անոր պատճառով։ 71 թի՛ւ, ահա թէ ուր կը կայանայ, առ այժմ և ամէնէն առաջ, Թրքահայոց բաղձանքը, ինչպէս և Նորընտիր պատրիարքին բաղձանքը։

ԵՐՈՒԽԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ս. Պատրիարք Հայրը այսօր ժամը 6ին կայս. պալատ երթալով պիտի ներկայանայ Սուլթան Մէհմէտ Ե.ի, իր հետ ունենալով Պատր. Տեղապահ Տ. Յովհաննէս եպսկ. Արշարունի, Կրօն. Ժողովի ատենապետ Տ. Հմայեակ եպսկ. Դիմաքսեան, Ազգ. Ժողովի Բ. ատենապետ Տօքթ. Վահրամ էֆ. Թորգոմեան, Քաղ. Ժողովի ատենապետ Սահփան էֆ. Գաբահեան և Պատրիարքարանի գործակատար Գամէր էֆ. Շիրինեանը։

Սուլթանին արարողապետ Թալէաթ պէյ պալատական երկու կառքերով և հինգ ձիերով Պատրիարքարան գալով Ս. Պատրիարքը և իր հետևորդները պիտի առաջնորդէ Տոլմապաղչէի կայս. պալատը, ուր Ն. Սրբազնութիւնը ի դիմաց Ազգին գրաւոր բանախօսութիւն մը պիտի արտասանէ, որուն պիտի պատասխանէ Կայսրը։ Պալատէն վերադարձին՝ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին առջև թափօրին պիտի մասնակցին նաև զանազան կառքերու մէջ Յ. Շահրիկեան, Հ. Աստուր և Մ. Շիրինեան էֆ.ները ևն.։ Այս հանդիսաւոր թափօրը Բ. Դուռ երթալով Ս. Պատրիարք Հայրը պիտի այցելէ Մեծ-Եպարքոսին և բոլոր նախարարներուն ու Պետական Խորհուրդի նախագահին, ուրկէ վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը միևնոյն հանդիսաւորութեամբ Մայր եկեղեցի իջնելով ժողովուրդին պիտի հաղորդէ կայսեր և նախարարներուն հետ իր տեսակցութիւնը։

Պաշտօնական թափօրը պիտի առաջնորդեն հեծեալ վարդապետներ ու բարապաններ։

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ.— Փարիզէն կը գրեն մեզ յունիս 4 թիւով. «Տեղւոյս Հնչակեան Մասնաճիւղը գործադիրի նախաձեռնութիւնն ունեցաւ առաջին սգահանդէս սարքելու, Կիլիկիոյ Նահատակներուն անմահ յիշատակին առթիւ, Փարիզի «Վէրտի» թատրոնին մէջ, յունիս 13ի կիրակի օրը։ Թատրոնը ամբողջովին գրաւուած էր եգիպտահայ երկսեռ բազմութենէ մը։ Հանդէսը բացաւ Տ. Մկրտիչ Ծ. վրդ. Ազաւնունի, նկարագրելով կիլիկեան աւերներու սաստկութիւնը և ներկայ դժնդակ վիճակը։ Բանախօսեցին Տ. Մուշեղ Ս. Եպիսկոպոս, նիւթ ունենալով կիլիկեան նախճիրներու բնոյթն ու նպատակը, և հայ համերաշխութեան կարևորութիւնը, և Յովհ. Սէքսէնեան, նիւթ ունենալով Կիլիկեան դարմանումին և ազգային գոյութեան հարցը։ Շահեկան էր աղջկանց վարժարանի աշակերտուհի տիկին Մառի Պէյլէրեանի հեղինակած «Էջ մը սպառած հայ պատմութիւնէն» ճառը, զոր սրտաբաց մը արտասանեց։ Անգլիացի Օր. Լիսի Օլմէրսըն սրտայոյզ կտորներ տուեց դաշնակի վրայ։ Շատ ազդու ճառեր խօսուեցան և յուզիչ մեներգներ, եռաձայն երգեր երգուեցան երկսեռ վարժարանաց ուսանողութեան կողմէ, որոնց կ'առաջնորդէին տիկին Պէյլէրեան դաշնակով և Պարոն Յ. Մարզպանեան իբր երաժշտապետ, ընկերակցութեամբ մանկավարժուհի Օր. Մաքրուհի Թաշճեանի, Արաքսի Գէորգեանի, Վարդուհի Ջաղլասեանի և Արշալոյս Կարապետեանի։ Ուշադրութեան արժանի էր կիլիկեան որբերու կենդանի մէկ պատկերը, զոր ներկայացուցին մանկապարտէզի փոքրիկները, և որ շատ յուզեց ժողովուրդը։ Հանդէսը փակուեցաւ հնչակեան քայլերգով։ Սգահանդէսը իր ամբողջ տևողութեամբ խիստ վսեմ և տխրազդեցիկ էր։

Այս սգահանդէսէն Կիլիկիոյ համար նպաստ մը ևս գոյացնելու դիտումով հանդէսը մուտքով կատարուեցաւ և տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն մը, որուն առարկաները յօժարակամութեամբ նուիրած էին քանի մը բարեսէր տիկիններ և օրիորդներ։ Զուտ հասոյթ 50 ոսկիի չափ գոյացած ըլլալով, առաջին առթիւ պիտի ղրկուի Կիլիկիա։ Յովհ. ՍԷՔՍԷՆԵԱՆ

ԲՈՂՈՔ ՄԸ.— Ֆրէզնօ հրատարակուող Ասպարէզ թերթին մէջ կը կարդանք.

—«Մենք, ստորագրեալքս, Սէքրէմէնթոյի քաղաքացիներս, կը յայտնենք մեր անվերապահ սարսափ ու զայրոյթը այն կոտորածներուն համար որ գործ կը դրուին Հայերուն, ուրիշ քրիստոնեաներուն և ամերիկեան քաղաքացիներուն վրայ Թրքական կայսրութեան մէջ, կոտորածներ, որ տարածութեամբը զարհուրելի և մանրամասնութեամբը սրտաճմլիկ են, և կը ստիպենք մեր ազգային կառավարութիւնը որ Եւրոպայի քանի մը տէրութեանց հետ միասին վճռական քայլեր առնուին այդ կարգի վայրագութիւնները դադրեցնելու և անոնց կրկնումը խսպառ անկարելի ընելու համար։» Այս բողոքագիրը նահանգին բոլոր պաշտօնեաներէն, բացի նահանգապետէն, և քաղաքին քաղաքացիներէն ստորագրուած ըլլալով — որ մօտաւորապէս 1300 ստորագրութիւն կը պարունակէր — ղրկուած է Ուաշինկթըն հետևեալ երկտող նամակով մը.— «Նորին վսեմութեան Ուիլեըմ Թէֆթ նախագահ Միացեալ Նահանգաց։ Պատիւ ունինք ձեզ ղրկել Սէքրէմէնթոյի և նահանգի քաղաքացիներուն յուզուած զգացումներուն արտայայտութիւնը, ընդդէմ Թըրքական վայրագութեանց և յատկապէս կը խնդրենք որ ձեր մասնաւոր ուշադրութիւնը առ պէտք եղածը տնօրինելու։»

Ի Դիմաց Բողոքողներու
Տօքթ. Ու. Հ. Թէմփլ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Գործի մէջ կը կարդանք.— Ախալցխայէն կը գրեն մայիս 26 թուով.— Ութ օր բանտում պահելուց յետոյ՝ այսօր ազատ արձակին ուսուցիչ Խ. Տէր-Ենօքեանին։ Լսեցինք որ արձակման կարգադրութիւնը եղել է Կարսի ժանդարմական վարչութեան կողմից, որի կարգադրութեամբ և խուզարկուել էր Նրա բնակարանը ամսիս 15ի գիշերը։ Ապրիլի 27ից խուզարկուած և անցլիս բանտում բանտարկուած Մկրտիչ Գրիգորեան, Աբրահամ Անխառնեան, Լևոն Բիւրզեան և Ախալքալաքից տեղս բերուած Աւ. Շահպարոնեան, ինչպէս լսեցինք, ամսիս 29ին էտապով տարուած են Թիֆլիս։»

⁂ Մայիսի 27 ին Սոլոմոնովսկայա փողոցում ձերբակալուած է Փոթի քաղաքի բնակիչ Մարգար Սիմեոնով Մարգարեանը, որը իրեն անուանելիս է եղել «դաշնակցական» կուսակցութեան գնդապետ, և կազմակերպած է եղել V և թէ միւս քաղաքամասում զանազան տէրրօրներ։ Մարգարեանը ապրում էր պարսկահպատակ Կարապետ որդի Կարգժենի անունով և Օրէնբուրգի նահանգը աքսորանքի էր դատապարտուած։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշած է որ Ազգ. Պատրիարքարանը Ղալաթիոյ եկեղեցին, կեդրոնական վարժարանի Նախակրթարանի շէնքին մէջ փոխադրուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՔԱՐԸ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հետ ունեցած տեսակցութեան միջոցին, իր ցաւակցութիւնը յայտներ է Ատանայի դէպքերուն և հայկական զոհերուն առթիւ, կ'ըսէ Ազատամարտ։

ՄԵԾ ՀԱՆԴԷՍ ԵՐԼԵՐՋԻ ՄԷՋ.— Ի նպաստ Ատանայի և Հալէպի կարօտելոց Երլերջի պարտէզին մէջ կատարուելիք մեծ ներկայացման համար յանձնաժողով մը կազմուած է Հանր. Պարտքի Վարչութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Լէոն Բրասսի նախագահութեամբ որ իր առաջին նիստը պիտի գումարէ վաղը, առտուան ժամը 10ին (Ը. Ե.) Օսմ. Առևտր. Սենեակին մէջ, Ղալաթիա։ Մանրամասնութիւնները վաղուան թիւով։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ Յանձնաժողովը երէկ գումարուելով՝ հետևեալ որոշումները տուաւ։

Ա.— Նկատելով որ կարօտութիւնը ծայր աստիճանի է, որոշեց հարիւրական ոսկի ղրկել Մարաշ, Հաճըն և Անտիոք։

Բ.— Չարսանճագի առաջն. տեղապահը կը հեռագրէր թէ Ատանայի վերջին աղէտին մէջ 400 Չարսանճագի գործաւորներ մեռած են և անոնց ընտանիքներուն թշուառ վիճակի մէջ գտնուիլը տեղեկացնելով, նպաստ կը խնդրէր։ Յանձնախումբը որոշեց Խարբերդի առաջնորդարանին յիշեալ ընտանիքներու մասին տեղեկութիւններ քաղելէ վերջ, հարկ եղած օգնութիւնները ընել։

ՀԱՃԸՆԻ Առաջնորդ Տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Դանիէլեան Մարաշի պատերազմական ատեանին առջև դատի կանչուած է, ինչպէս կը հեռագրեն Պատրիարքարան։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ մէջ զինուորական տուրք չվճարողները խստութիւններու կ'ենթարկուին և կը բանտարկուին։

ՏԻՕՐԹ-ԵՕԼԻ Տ. Սահակ քհնյ.ին որդին և ուրիշ երիտասարդ մը՝ որոնք նոր եկած են աղէտին վայրէն՝ երէկ ներկայացան Ս. Պատրիարք Հօր։

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻԻ շրջափակին մէջ գտնուող գաղթականները երէկ փոխադրուեցան այս շաբթու մեկնելիք շոգենաւերու մէջ որոնցմով վաղը միւս օր իւրաքանչիւրը իր հայրենիքը պիտի մեկնի։ Մինչև շաբաթ օր Պատրիարքարանէն անոնց ուտելիք պիտի տրուի և տոմսակները պիտի գնուին։

ԴԱՏԱՒԱՆ Նոր Նախարար Նէճմէտտին պէյ, կ'ըսէ Քուրիէ տ'Օրիան, որոշեր է տասնի չափ հայ ու յոյն պաշտօնատարներ ղրկել Ատանա՝ նահանգին ամէն կողմերը տեղեկանալու վերջին դէպքերուն պատճառները և զինուորական ատեաններուն օգնելու իրենց աշխատութեանց մէջ։

ԱՏԱՆԱՅԻ մէջ և շրջակաները քրիստոնեայի 4437 ու իսլամի 386 տուն, խանութ և ուրիշ շէնքեր այրած են, Թանինի մէկ վիճակագրութեան համաձայն։ Այս հաշուէն դուրս են Հալէպի նահանգին մէջ այրածները։

ԿԱՐՆՈՅ մէջ սկսած է հրատարակուիլ Յառաջ անուն հայ լրագիր մը, շաբաթը երկու անգամ, երեքշաբթի և ուրբաթ, իբր հասարակական, տնտեսական, քաղաքական և գրական թերթ, միջին ծաւալով։ Գինն է 20 փարա։ Առաջին անգամն է որ Բարձր Հայքի կեդրոնին՝ Կարնոյ մէջ պարբերական թերթ մը լոյս կը տեսնէ, որ բաւական շահեկան բովանդակութիւն մը ունի։ Յաջողութիւն կը մաղթենք։

ՎՐԻՊԱԿ.— Մեր նախընթաց օրուան թիւին մէջ Պիրէճիկէն լուր մը գրած էինք, որ կը պատմէր տեղւոյն մէջ պատահած դէպք մը։ Երէկուան Սապահը և Լ. Հէրըլտը այս լուրը առնելով Արեւելքէն՝ Պիլէճիք գրած են փոխանակ Պիրէճիկի, որ կը գտնուի Հալէպի նահանգին մէջ, մինչդեռ Պիլէճիքը Պրուսայի նահանգին մէջ կը գտնուի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Փոխանորդութենէ՝ Ազգ. Պատրիարքարանէ.— Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հայրը պաշտօնական գործերով չափազանց զբաղած ըլլալովը ընդունելութեան օր որոշած է չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը։

Հետևաբար ամէն անձինք, որոնք կը փափաքին տեսակցիլ Նորին Բարձր Սրբազնութեան հետ, հարկ է որ նոյն օրերն հաճին ներկայանալ իրեն, որչափ հնար է կարճելով իրենց տեսակցութիւնը, նկատի ունենալով Նորին Սրբազնութեան բազմազբաղ վիճակը։

ՍՏԱՑԱՆՔ Տ. Ս. Շիփիկեանի Թագուն ոճիրներ գիրքը, որ հետաքրքրական է։ Ամէն տեղ փնտռեցէք։ Գին 1 դրուշ։

⁂ Հրատարակուած է Վիքթօր Հիւկոյի Թշուառներուն Ա. պրակը։ Գին 20 փարա։

⁂ Երգահան Յ. Սինանեան էֆ. հեղինակած է մանկական քայլերգ մը՝ «Երբոր մեծնանք»։ Խօսքերը գրուած են Օր. Զապէլ Զաքարեանի կողմէ։ Գինն է 5 դրուշ։ Կեդրոնատեղին է Գըլճեան գրատունը։

⁂ Ստացանք Զարդարեան գրատան վերջին հրատարակութիւնը «Ֆրանքօ-Թրքական պատերազմ կամ Չարշըլը Արթին աղա» կատակերգութիւն երեք արար, հեղինակութիւն Երուանդ Օտեանի և Միքայէլ Կիւրճեանի։ Գին՝ երեք դրուշ։ Սոյն խաղը որուն նիւթը քաղուած է Պոլսոյ հայկական կեանքէն, թէ՛ ներկայացման և թէ ընթերցումի համար հաճելի գործ մըն է։

⁂ Ստացանք Հայնէի «Ընտիր Մտքեր» գործը, զոր գերմաներէնէ հայերէնի թարգմանած է Սրբակ Եղիգարեան Թիֆլիզէն։

ՍԽԱԼ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Կարծողներ կան թէ Դաւթեան գործակալութիւնը թաքուն, խորհրդաւոր, անհասանելի միջոցներ ունի պաշտօն գտնելու համար անոնց որ իրեն կը դիմեն։

Հարկ պէտք կայ յայտարարելու թէ ասիկա սխալ՝ որքան անհիմն կարծիք է.— Հրաշքի դարերուն մէջ չենք ապրիր։

Գործ գտնելու համար մեր միջոցները շատ պարզ են։ Պէտք ունեցողները – անձամբ կը ներկայանան արձանագրուելու համար, միայն 5 ղրշ. վճարելով։ Դիմողները իրենց կարողութեան և արժանիքին համեմատ, կ'առաջարկուին պատրաստ կամ ներկայանալիք պաշտօններուն, որոնց բանակցութիւնները կատարելու և պայմանները ճշդելու համար գործակալութիւնը կը ստանայ, իբր յանձնարարագին, որոշուած ամսականին հաւասար գումար մը։ Սմբատ Դաւթեան

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 յունիս.— Օսմ. փոխառութեան Անգլիացիներու մասնակցութեան բաժինը հինգ անգամ ստորագրուեցաւ։ Ստորագրութիւնը փակուեցաւ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Երէկուընէ ի վեր քոլերայէ 75 նոր դէպքեր և 19 մահեր պատահեցան։ Վարակեալներուն թիւը 313ի կը հասնի։

ՔՈՒՔՍՀԱՎԷՆ.— Առագաստանաւերու մրցումէն յետոյ տրուած հացկերոյթին ատեն Վիլհէլմ կայսրը պատասխանելով Համպուրկի քաղաքապետին բաժակաճառին, Ռուսիոյ Ցարին հետ ունեցած տեսակցութեան մասին սա յայտարարութիւնը ըրաւ. «Ցարը և ես համամիտ ենք որ մեր տեսակցութիւնը խաղաղութեան ազդու հաւաստիք մը նկատուի (Կեցցէներ)։ Իբր վեհապետ, կը զգանք թէ պատասխանատու ենք Աստուծոյ հանդէպ՝ մեր ժողովուրդներու երջանկութեան ու դժբախտութեան համար, զորս կը ձգտինք յառաջացնել, խաղաղութեան շաւղին հետևելով։ Բոլոր ժողովուրդները խաղաղութեան պէտք ունին, որպէս զի կարենան անոր հովանաւորութեան ներքև աշխատիլ իրենց զարգացման մեծ գործին։ Անոր համար Ցարը և ես միշտ պիտի ջանանք, ո՛րքան ատեն որ մեր ուժը ներէ, Աստուծոյ օգնութեամբ գործել ի նպաստ խաղաղութեան պահպանումին։» Այս խօսքերը երկարատև ու բուռն կեցցէներով ընդունուեցան։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		10/23 Յունիս
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 19½
Ամէնէն բարձր գին	»	101 22
Ամէնէն վար գին	»	101 15
Րումելի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	173 50
Ամէնէն բարձր գին	»	173 75
Ամէնէն վար գին	»	173 37
ԲԱՑՈՒՄ,		11/24 Յունիս
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Գ.Կ.	Օ. Ո.	101 16
» » » ժամը 5ին	»	101 6
Րումելի Երկաթուղի	Ֆր.	173 50
» » ժամը 5ին	»	173 50
Թրամուէյ Կ. Պոլսոյ	»	426
Օսմ. Երկթ. Պաղտ. Ա. սերի	»	518 —
» » » Բ. սերի	»	516 —
» » բաժնեթուղթ.	Օ. Ո.	15 —
Շիրքէթի Խայրիէ	»	— —
Շիրքէթի Խայրիէի Համմալք	»	1 45

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհր խան, թիւ 9, Բօղօլլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
75—4

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕԶԱՃԵԱՆ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԿԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11.000.000 օսմ. ոսկի կամ
250.000.000 ֆրանքի դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ՝ Գալթ. Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Մեծ փողոց Թ. [illegible]

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՕՆՏՕՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էսքիշէհիր, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Պանտըրմա, Դամասկոս, Տէտէ Աղաճ, Հոտէյտա, Երուսաղէմ, [illegible], Գոնիա, Լաթաքիա, Լիմասոլ, [illegible], Մէրսին, Միթիլէն, Մանասթըր, Նիկոսիա, Ուշաք, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, [illegible], Տրիպոլիս եւ Ըսքիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կու տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեցուղ ապրանքներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, առեւտրական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, ոսկեղէն կամ ծամար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] արկղամուրերու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պեթոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վճռականութեանց մէջ եղած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պահարանները կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ դրուած արժեթղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ դրուած արժեթղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Պրիւսէլ, Հաագ, Վիէննա, եւայլն։ Ծախսերու տարբերութիւնը աւանդատուին պատասխանատուութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ, [illegible] յանձնագրերը, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց ընդունագրին վրայ, զանի առնելէն առաջ կամ իրենց հաշուէն դրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ առեւտրական հրամաններ մեր եւ օտար բորսաներուն վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, որոշ գնով կարգ մը արժեթղթեր, ինչպէս Րումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Կրէտի Ֆոնսիէի [illegible] Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Ամերիկեան կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանակում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մանաւանդ ամենադիւրին համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուեպահութեամբ՝ և յատուկ [illegible] պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը գնէ կտրօն մը օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու կտրօններ։ Իր մասնաճիւղներուն մէջ գանձուած արժեթղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Պէյրութ Դամասկոսի 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Օտարազգի արժեթղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնց [illegible] ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընտրել [illegible] վճարելէ առաջ [illegible], վերահսկողութեան միջոցաւ, այսինքն վիճակահան գինով։ Ապահովութեան տեղը որ փոխ-[illegible]։

La Grande Fabrique
S. Stein.

ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՆՈՐՈՅԹՆԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՄԹԵՐՔԸ
ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
Որ զգեստեղէնի համար Արեւելքի ամէնէն մեծ վաճառատունն է։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 180 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գարաքէօլին Թաֆհանէ, քարափին վրայ։
15 Բ. [illegible]

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳ. ԸՆԿ.

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ, իր մասնաւոր շէնքին մէջ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխ, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	187,322,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	581,115,000 »
1908 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	83,232,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան Խան Վօյվօտա, Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աշըր Էֆէնտի Ճատտէսի. Թիւ 26
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՐՄԻՒԶ 11

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմ տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490էն աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց, Թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13
Սկիւտար) Չարշը Պօյը, Թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է
Միլմէյտ Պրէնտ
MILKMAID BRAND
Սուիս Միլք
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԽՈՀԱՆՈՑԻՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
[illegible] ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—2

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող
շոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
ՍԷԴԻ	ՆԱՑՏՕՔՐԻՍ
ՄԻՆԻՍ	ԷՄԷՑԻՍ
ՐԱՓԻՍ	ՊՈՒՋԻՐԻՍ
ԹԷՊԸՐ	ՄՕՐԻՍ
ՆԱՐՊՕՆ	ՖԱՑԷԼԻ
ՆԱՎԱՐԻՆ	ՖԱՐՕՍ
	ԹԻՊՕ

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են նաեւ մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն, բայց տեսչուհի չունին։ Սղեր.
Կ. Պոլսէ Լիվրբոլ Ա. կարգի գինն է 15
» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ ապրանքները Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ և Ընկ.
Գործակալ.—Ուիթալ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբոլ

Cie RUSSIE
Navigaiion à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Յունիս

Դշ. 10 23 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 10 23 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 11/24 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 11 24 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 12/25 Սեվաստոբոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 13 26 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 13 26 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (45)

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՐԵԺԻՄԸ

Գրեց՝ ԲՕԼ ՏԸ ՌԷԿԼԱ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Կ. ՊՈԼԻՍ Ի՛ՆՉՊԷՍ ԼՐՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԸ ԾԱԳԱԾ Է

Համիտ լաւ կը հսկէր իր անձնական շահերուն վրայ. ծախքերուն մէջ շատ լաւ հաշուագէտ՝ իր հասոյթներէն բան մը չէր կորսնցներ։ Այնչափ կծծի, որքան Մուրատ առատաձեռն էր, Համիտ չէր քաշուեր վաշխառութիւն ընելու, թէ՛ բարձր տոկոսներով փոխատուութիւն ընելով եղբայրներուն և թէ օգտուելով Ասանի անուն մէկուն գործառնութիւններէն, որ Ղալաթիոյ մէջ ծանօթ էր իր բազմաթիւ խաբեբայութիւններով։

Այդպիսի էլխան մըն էր որ Գահ կը բազմէր, խոլ շռայլութիւններու վարժուած մարդոցմով շրջապատուած, որոնք դրամը կը նկատէին իբր միջոց վայելքներ և գոհունակութիւններ ձեռք բերելու։ Համիտ գիտնալով որ ինք չէր սիրուեր, կը վախնար իր հօրեղբօր վիճակակից ըլլալէ։ Արդէն իսկ տխրամոլութենէ վարակուած էր, որ հետզհետէ պիտի աստուածանար իր մէջ, այդ կարգի վեհապետ մը սկսած էր կաշառակերութենէ և լրտեսութենէ դուրս փնտռել իր թագաւորութեան ու անձնապաշտպանութեան բաղկացուցիչ տարրերը։

Այլապէս խորհիլ՝ կը նշանակէ չճանչնալ մարդկային ցեղին կարգ մը նմուշները։ Տեսանք թէ ինչպէս դէպքերը օգնութեան հասած էին Համիտի. իր նախորդներէն ազատած էր օծիքը, բայց այդ առաջին յաջողութիւնը չէր փարատած իր յաւիտենական վախերը։ Ուստի իր իշխանութեան մէջ ամրապնդուելուն պէս, Համիտ չվարանեցաւ կազմակերպելու լրտեսական կազմակերպութիւն մը, որ քիչ ատենէն ահագին համեմատութիւններ պիտի առնէր։ Սուլթանը յաջողեցաւ գիտնալ համոզել իր մարդիկը և անոնց հասկցնել թէ ինքնաստ իրեն՝ լրտեսելը պարզ անձնուիրութեան գործ մըն էր, և թէ ամէն բարի խալամ պարտէր այդ բանը ընել, պաշտպանելու համար շահերը և կեանքը անոր որ Աստուծոյ Ստուերն է աշխարհի վրայ։

Իր պալատականները և գաղանի տեղեկագիր տուող անձերը քաջալերելու համար, Համիտ իր անձնական գանձէն դրամ տուաւ և ստացածներ, տիտղոսներ ու պատիւներ շռայլեց անոնց։ Ընդհուպ կոյր անձնուիրութիւնը փոխուեցաւ շահաւոր զբաղումի մը. հաճոյանալու տեսակ մը ճարտար եղանակ դարձաւ։ Ամենէն անխուսափելի փառասիրութիւնները գոհացնելու արագ միջոց մը կար, այն է լրտեսութիւնը։ Երբ չյաջողէր իր կողմը շահիլ նախարար մը և զինուորական պետ մը, Համիտ հեռաւոր տեղեր պաշտօններու կը կոչէր զանոնք, ուր գացողներու մեծ մասը չէին վերադառնար այլեւս։

Նոյն իսկ իր ստուերէն կասկածելով, Ապտիւլ-Համիտ երբ կ'ուզէր բան մը լաւ հասկնալ, միեւնոյն պաշտօնը կը յանձնէր մէկէ քանի անձերու, որպէս զի անոնցմէ իւրաքանչիւրը առանձին կարծելով ինքզինք, կարենար իր պաշտօնակիցներուն տեսած գործը քննել, առանց կասկած ներշնչելու դիմացիններուն։

Աւասիկ շատերու մէջէն օրինակ մը։ Օրին մէկը պալատ ղրկուեցաւ տեղեկագիր մը, անվիճելի վաւերագիրներու վրայ հիմնուած։ Այդ տեղեկագիրը ուղղակի Սուլթանին ձեռքը հասաւ, առանց իր առաջին քարտուղարին ձեռքէն անցնելու։ Ֆրանսերէն լեզուով գրուած այդ տեղեկագիրը տրուած էր ընդդէմ Բօլ տը Րէկլա անուն մարդու մը, որ այցելութիւն տուած էր Միւշիր Ֆուատ փաշայի՝ Ֆընտըքլըի իր բնակարանին մէջ։ Արդ՝ յիշեալը ինչպէս ամէն մարդ գիտէ, Սուլթան Մուրատ Ե.ի խիստ անձնուէր ու անարկու կուսակիցն էր։ Ֆուատ փաշա այն ատեն կասկածելի նկատուելով՝ հարկ դատուած էր աւելի խիստ հսկողութեան մը ենթարկել զանի։

Բայց յունարէն լեզուով տեղեկագիրը այդչափով չէր բաւականանար. կարգ մը մանրամասնութեանց և նկատումներու մէջ ալ կը մտնէր, որոնց վրայէն ստիպուած ենք լռութեամբ անցնիլ։

Այդ տեղեկագրին առաջին թարգմանութենէն բոլորովին գոհ մնացած չըլլալով, Ապտիւլ-Համիտ իր քարտուղարներէն մէկուն պաշտօն յանձնեց ուրիշ թարգմանութիւն մը կատարելու, առանց յայտնելու որ առաջին թարգմանութիւն մը տրուած էր իրեն։

Երկրորդ թարգմանչին յաջորդեց երրորդ մըն ալ, յետոյ չորրորդ մը ու հինգերորդ մը։ Սուլթանը իրարու հետ բաղդատելով այդ զանազան թարգմանութիւնները, նշմարեց թէ առաջին թարգմանիչը զանց ըրած էր բառ մը որ մեծ կարեւորութիւն ունէր իրեն համար։ Խեղճ թարգմանիչը, անուղիղ և անկարող դատուելով, պաշտօնանկ եղաւ ու աքսորուեցաւ։ Սուլթանը ինչ որ կ'ընէ անկարեւոր պարագայի մը մէջ, նոյնը նաեւ ի գործ կը դնէ աւելի լայն շրջանակի մէջ, հսկողութիւն կատարել տալով իր պետական մարդոց ու դեսպաններուն վրայ։

(Շարունակելի)